

‘Schoon, veilig en gezellig’ Advies voor leefbare Wallen

Dit advies van het Leefbaarheidspanel Wallengebied aan het Bestuurlijk Team Aanpak Binnenstad richt zich op het verbeteren van de leefbaarheid in het Wallengebied van Amsterdam. Het panel, bestaande uit bewoners en ondernemers, heeft in tien bijeenkomsten tussen november 2022 en oktober 2024 concrete ideeën uitgewerkt die de buurt schoner, veiliger en meer verbonden maken.

In dit document staat een korte uitleg van de problematiek die bewoners en ondernemers in het Wallengebied ervaren, de tien belangrijkste adviezen van het panel en vijf principes voor de aanpak en uitvoering van de adviezen. Dit is een samenvatting; in het eindadvies staan de adviezen in meer detail beschreven.

Patroon: problematiek in het Wallengebied

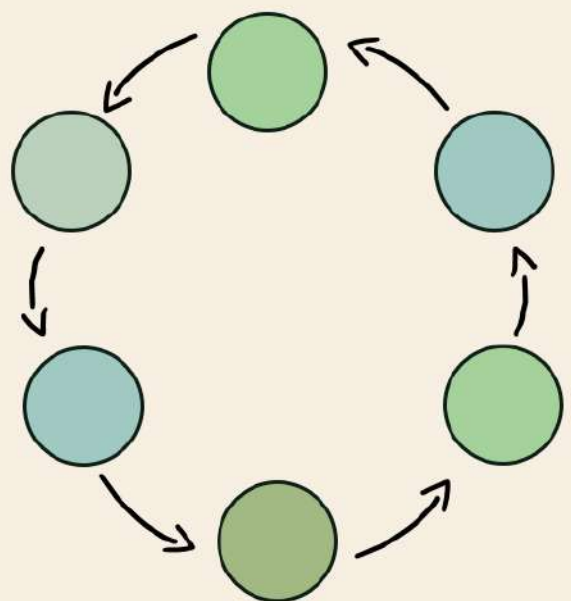
In het Wallengebied komen verschillende problemen samen. Het is er druk en vies; door de aanwezigheid van straatdealers kan de buurt onveilig voelen en bewoners en ondernemers voelen zich niet altijd thuis in de buurt. Om deze problemen aan te pakken zijn verschillende maatregelen nodig en er worden ook al diverse maatregelen ingezet. Bewoners ervaren echter dat de onderliggende problemen elkaar versterken.

Rommelige en vieze straten nodigen uit tot ongewenst gedrag van bezoekers, die bijvoorbeeld ook hun afval op straat gooien. Daarnaast komen bewoners niet graag op vieze of rommelige plekken, waardoor er minder sociale controle is die straatdealers afschrikt. Door minder sociale controle op straat blijven straten vies en rommelig, waardoor het geen prettige plek is om te verblijven. Het straatbeeld op de Wallen voelt steeds meer anoniem waardoor het een aantrekkelijker speelveld wordt voor straatdealers en voor mensen die hun afval op straat gooien.

Hierdoor voelen bewoners en ondernemers zich steeds minder thuis in de buurt en ontstaat er een negatieve vicieuze cirkel.

Door onoverzichtelijke straten met veel afval en zwerfvuil, weinig sociale controle, ongewenste gasten en criminaliteit, voelt de omgeving niet als een prettige buurt om te zijn. Bewoners en ondernemers voelen zich niet thuis in de buurt en de motivatie van buurtbewoners om zélf iets voor de buurt te doen neemt af. Bewoners voelen zich alleen staan en niet gesteund. Hierdoor daalt de leefbaarheid van de buurt nog verder.

Deze dynamiek is niet uitzonderlijk voor een grote stad. Wat de situatie in het Wallengebied wél uitzonderlijk maakt, is het extreem hoge aantal bezoekers ten opzichte van het aantal bewoners. Hierdoor raakt de situatie uit balans en staat de leefbaarheid voortdurend onder grote druk. Voor bewoners is het steeds lastiger om de motivatie te vinden om zélf handen uit de mouwen te steken, terwijl een groot deel van hen wel aan de buurt gehecht is.

Het eindadvies van het Leefbaarheidspanel bestaat uit drie deeladviezen. Deze drie deeladviezen hebben betrekking op de drie pijlers van leefbaarheid die volgens de deelnemers aan het panel het meest belangrijk zijn, te weten: *een schone buurt, een veilige buurt en verbondenheid met de buurt*. Hieronder staan de belangrijkste adviezen van het Leefbaarheidspanel. De volgorde is willekeurig.

Afval wordt 's ochtends vroeg opgehaald, waardoor 's ochtends en soms al de avond van tevoren veel vuilniszakken op straat worden gezet. Met een centraal afvalpunt zullen er minder vuilniszakken en minder afval op straat komen te staan. Straten ogen daardoor schoner en minder rommelig, wat ook netter gedrag van mensen op straat stimuleert en minder ongedierte (zoals ratten) aantrekt. Het is bovendien fijn voor bewoners om hun afval zelf weg te kunnen brengen, in plaats van dit in huis te moeten opslaan en vroeg op straat te moeten zetten.

Veel zwervuul komt op straat terecht omdat er geen of te weinig vuilnisbakken op straat staan of omdat vuilniszakken worden opengescheurd. Verplicht ondernemers om vuilnisbakken te plaatsen waar klanten hun afval achter kunnen laten. Verplicht de ondernemers ook om klike's te gebruiken, zodat hun bedrijfsafval niet in zakken op straat hoeft te staan.

In het Wallengebied staan veel fietsen geparkeerd, waardoor de straten overvol zijn en er rommelig uitzien. Ook kunnen er onveilige situaties ontstaan. Bewoners kunnen hun fiets vaak niet kwijt. Maak daarom een plan om het aantal fietsen en fietswrakken te verminderen en meer ruimte te reserveren voor bewonersfietsen.

Knip vaker fietsen weg en maak een plan voor bewonersfietsen. Vraag daarnaast bewoners en ondernemers om mee te denken over creatieve manieren om fietsparkeren te faciliteren, schrijf een prijsvraag uit, of geef het als opdracht aan het Leefbaarheidspanel.

De Wallen zijn prachtig, maar de vele verbodsborden verstoren het beeld. Zet in op positieve communicatie en cluster lelijke verbodsborden met andere lelijke dingen door ze bijvoorbeeld op prullenbakken te plaatsen. Let daarbij ook op tijdelijke borden in het gebied.

Groen is mooi en gezellig. Gezamenlijk beheer van bijvoorbeeld boomspiegels door een bewonersgroep stimuleert onderling contact en verantwoordelijkheidsgevoel voor de buurt. Daarnaast stimuleert groen beter gedrag en structureert het de openbare ruimte.

Bewoners willen graag meer plekken waar ze elkaar kunnen ontmoeten in de buurt. Dat kan onder andere met ronde bankjes om bomen, of de inrichting van een buurtontmoetingsplaats op bijvoorbeeld de Nieuwmarkt. Ze willen graag dat de gemeente stimuleert dat er meer onderling contact komt en zaken faciliteert. Blijf ook het contact tussen bewoners en ondernemers zoals in het Leefbaarheidspanel faciliteren, dit vinden beide erg prettig.

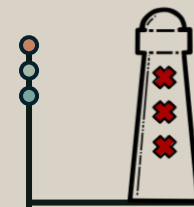
Betrek bijvoorbeeld nieuwe bewoners bij de buurt door ze te voorzien van praktische informatie, train bewoners en ondernemers in het aanspreken van overlastgevers en stimuleer voorzieningen specifiek voor bewoners en activiteiten voor en door de buurt.

Op de Wallen zijn er veel kleine gebiedjes die geen specifieke functie hebben. Dit zijn stukjes die nergens bij horen en uitnodigen tot afval dumpen, fietsparkeren, dealeractiviteit, aanwezigheid van daklozen en verslaafden, en andere ongewenste invullingen. Dit resulteert in een onprettig en onveilig gevoel. Geef een duidelijke invulling aan deze ruimtes zoals een fietsenrek, een afvalbak of groen.

In de open stegen wordt veel overlast ervaren, onder meer van dak- en thuislozen, drugsgebruikers en straatdealers. Bewoners en ondernemers voelen zich niet altijd veilig in de stegen. Kijk per steeg en samen met de bewoners wat er gedaan kan worden om de veiligheid te verbeteren. Maatwerk is hierbij essentieel.

Er zijn veel plekken in het Wallengebied die donker zijn er daardoor onveilig voelen. Breng felle verlichting aan op donkere plekken of plekken waar overlast wordt ervaren, om deze veiliger te maken. Gebruik daarnaast 'gezellige verlichting' om mooie gebouwen en bruggen aan te lichten, zodat je beter ziet hoe mooi de buurt is.

Principes voor de aanpak

A

Pak de problemen gericht aan in samenhang, met maatwerk voor specifieke plekken

Een leefbare buurt is een buurt die schoon en veilig is, èn prettig is om in te leven. Het Wallengebied is weliswaar geografisch één gebied, maar de straten, straatjes en stegen verschillen onderling sterk van elkaar door hun ligging en inrichting. Deelnemers aan het Leefbaarheidspanel pleiten daarom voor een locatiegerichte aanpak met ruimte voor maatwerk.

Belangrijk is om een samenhangend actieplan te maken voor die plekken die als meest problematisch ervaren worden (zie de aangewezen problematische plekken en suggesties om dit te verbeteren in het verslag van bijeenkomst 2). Bepaalde plekken in het gebied vereisen specifieke oplossingen, waarbij de afvalproblematiek en algehele viezigheid, ervaren onveiligheid en anonimiteit in samenhang wordt aangepakt. Daarbij kan geleerd worden van die plekken op de Wallen die juist als mooi en prettig ervaren worden (verslag van bijeenkomst 5). Geen 'one size fits all' dus, maar locatie specifiek maatwerk.

B

Focus op 'locals' - bewoners en ondernemers.

Het welzijn van bewoners en ondernemers in het Wallengebied is essentieel voor het verbeteren van de leefbaarheid. Zij zijn het die achterblijven als de passanten weer naar huis gaan. Door aandacht te geven aan wat bewoners en ondernemers nodig hebben om zich thuis te voelen, kan er een positieve impuls gegeven worden. Het 'reframen' van beleidsmaatregelen van 'anti-toeristen beleid' naar 'pro-bewoner beleid' kan daarbij helpen. Bewoners en ondernemers willen ook graag zelf bijdragen aan verbetering van de leefbaarheid, maar hebben steun nodig van de gemeente om dit voor elkaar te krijgen. Zij verwachten daarom initiatief van de gemeente waar ze op kunnen inhaken.

Organiseer daarnaast structureel contact tussen bewoners, ondernemers en de gemeente om de samenwerking tussen gemeente, bewoners en ondernemers te versterken en zo samen stap-voor-stap het verschil te kunnen maken. Vier successen met elkaar en wees inclusief: betrek ook expats en studenten.

C

Hanteer een lerende aanpak, met ruimte voor experimenten.

De problematiek in het Wallengebied is hardnekkig en niet simpelweg op te lossen met een set aan maatregelen. Belangrijk is dat de gemeente zich als partner opstelt van bewoners en ondernemers en daarbij een lerende aanpak hanteert. Dat betekent dat de gemeente ook bereid moet zijn om adviezen die buiten de huidige beleidskaders vallen een kans te geven. Beoordeel de uitvoerbaarheid van ideeën of maatregelen daarom niet vanuit de huidige beleidssituatie, maar door middel van experimenten, testen en leren. Betrek creatieve experts en doe pilots om ideeën uit te proberen, evalueer met bewoners en ondernemers en pas indien nodig het beleid aan.

D

Help bewoners, ondernemers en bezoekers om zich aan de regels te houden.

In het Wallengebied zijn veel maatregelen van kracht. Voor bewoners en ondernemers en ook voor bezoekers is het niet altijd duidelijk wat van hen verwacht wordt. Geef bewoners en bezoekers daarom duidelijke informatie, zowel over faciliteiten (tijden en manieren van afval ophalen bijvoorbeeld) als over handhaving/straffen. Maak hierbij gebruik van technologie (zoals pushberichten bij het betreden van een gebied).

Maak het daarnaast voor bewoners en bezoekers van het Wallengebied makkelijk om zich aan de regels te houden. Zorg voor een openbare toiletvoorziening en lege prullenbakken op straat. Bestraf tegelijkertijd strenger als men zich niet aan de regels houdt (bijvoorbeeld boete pinnen op straat, boete bij afval dumpen, vandalisme, urineren, etc.).

E

Zorg voor monitoring en evaluatie.

Om te monitoren of afspraken, plannen en genomen maatregelen daadwerkelijk helpen en bruikbaar zijn, adviseert het Leefbaarheidspanel om twee keer per jaar een gezamenlijk evaluatiegesprek te houden tussen gemeente en deelnemers aan het panel.